

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

СОФИЯ 1040, бул. "Христо Ботев" № 55

№148 – септември 2009

СИСТЕМА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ'2006

През 1965 г. с регламент 79/65/СЕЕ в Европейския съюз (ЕС) е създадена системата за земеделска счетоводна информация (СЗСИ), която има за основна цел ежегодно събиране и обобщаване на информация за доходите на земеделските стопанства.

В полето на наблюдение на СЗСИ в България през 2006 г. се включват 117 939 земеделски стопанства с икономически размер над 1 икономическа единица (ИЕ). Представителната извадка на системата включва 2000 земеделски стопанства, подбрани на база тяхната специализация и икономически размер, съгласно нормативната уредба на ЕС.

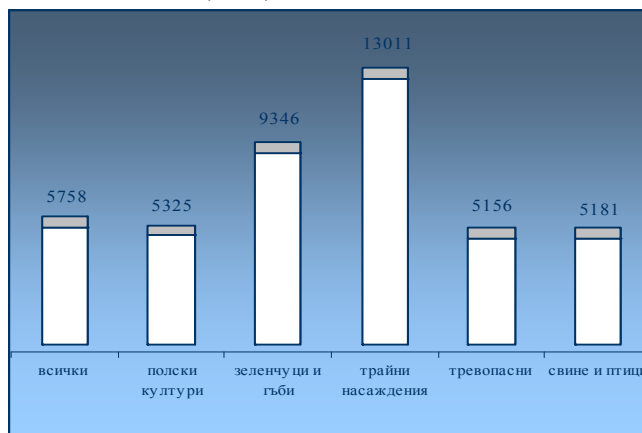
Данните в тази публикация представят претеглени средни резултати за стопанствата, които участват в СЗСИ през 2006 година.

Средният нетен доход (НД) на земеделските стопанства включени в СЗСИ през 2006 г. е 5758 лева, като стойността му в растениевъдството надвишава тази в животновъдството.

При стопанствата специализирани в отглеждането на трайни насаждения нетният доход е най-висок (13011 лева), следвани от тези със зеленчуци и гъби (9346 лева).

В сравнение с 2006 г. субсидиите за инвестиции нарастват около 5 пъти в големите земеделски стопанства над 40 ИЕ. В по-малките стопанства инвестиционни субсидии за 2006 г. почти липсват.

Графика 1 Нетен доход на стопанство по групи специализация (лева)

Източник: МЗХ, дирекция "Агростатистика", СЗСИ'2006

Таблица 1 Брой стопанства в полето на наблюдение на СЗСИ, представителна извадка и изпълнение на извадката през 2006 година

Специализация	Поле на наблюдение на СЗСИ през 2006 г.		Представителна извадка на СЗСИ		Изпълнена извадка през 2006 г.	
	брой		брой		брой	%
Всички стопанства	117939		2000		1034	52
Полски култури	46075		461		287	62
Зеленчуци и гъби	7584		393		132	34
Трайни насаждения	3949		387		184	48
Тревопасни	46048		346		282	82
Свине и птици	14283		413		149	36

Източник: МЗХ, дирекция "Агростатистика"

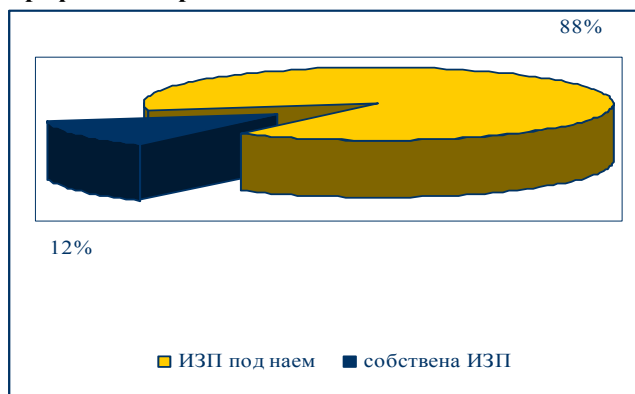
Резултати и анализи

А
Г
Р
О
С
Т
А
Т
И
С
Т
И
К
А

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА В СЗСИ'2006 РАЗМЕР НА СТОПАНСТВАТА, СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ, ВЛОЖЕН ТРУД

Средната използвана земеделска площ (ИЗП) на стопанствата наблюдавани в СЗСИ през 2006 година е 237 дка. 88 % от ИЗП е взета под наем. Най-голям е дялът на наетата ИЗП в големите земеделски стопанства с 40 и повече икономически единици (ИЕ).

Графика 2 Форма на стопанисване на земята

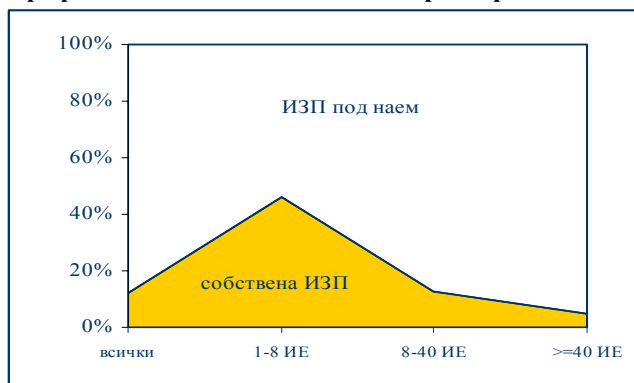

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ'2006

Най-голяма средна земеделска площ се използва от стопанствата специализирани в отглеждането на полски култури (505 дка), а най-малка - от стопанствата отглеждащи зеленчуци и гъби (10 дка).

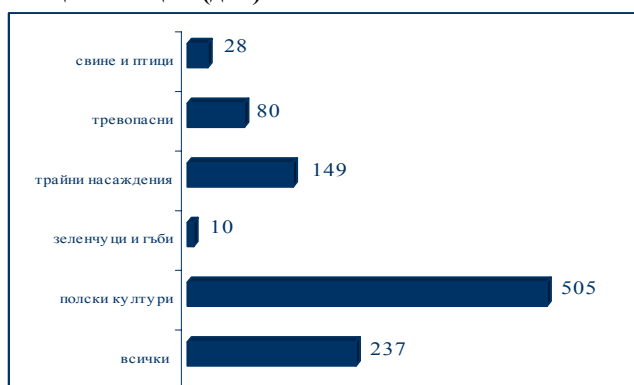
Най-голям относителен дял в средната ИЗП на растениевъдните стопанствата заемат зърнените и маслодайните култури. От зърнените култури най-много се отглеждат пшеница и ечемик, а от маслодайните – слънчоглед.

Графика 3 ИЗП по икономически размер

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ'2006

Графика 4 Средна ИЗП на стопанство по групи специализация (дка)

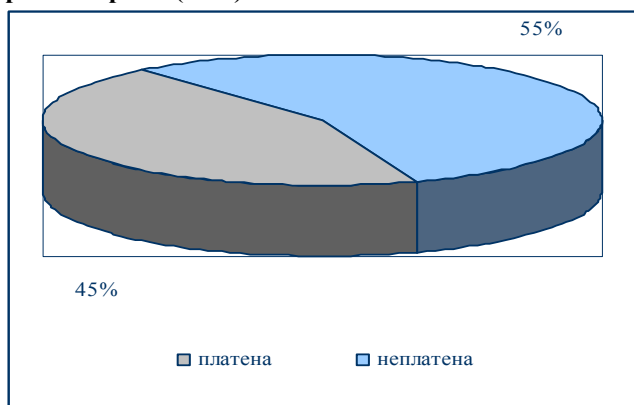
Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ'2006

Средно 2 годишни работни единици (ГРЕ) се влагат в земеделските стопанства, като в растениевъдните стопанства се влага повече труд отколкото в животновъдните.

Трудът, вложен в земеделските стопанства е равен на труда на двама целогодишно заети работници на пълен работен ден. Почти половината от него се извършва от платена работна ръка.

Поради създаването на млади трайни насаждения през 2006 г. най-трудоемки са големите стопанства над 40 ИЕ, специализирани в отглеждането на трайни насаждения. Най-малко труд се влага в стопанствата, отглеждащи тревопасни животни.

Графика 5 Съотношение платена / неплатена работна ръка (ГРЕ)

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ'2006

ИКОНОМИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ -СЗСИ'2006 БРУТНА ПРОДУКЦИЯ И РАЗХОДИ

56% от брутната продукция (БП) на стопанствата наблюдавани в СЗСИ е от растениевъдството.

40% е дялът на БП от животновъдството и 4% от други дейности.

С нарастването на икономическия размер на стопанствата се увеличава дялът на брутната продукция от растениевъдството.

При малките стопанствата от 1 до 8 ИЕ животновъдството има по-голям дял в брутната продукция – около 50%, в сравнение с поголемите стопанства с икономически размер над 8 ИЕ.

Най-висока стойност на средната БП се наблюдава при стопанствата, специализирани в отглеждането на свине и птици.

Стойността на средната БП в земеделските стопанства, отглеждащи полски култури е 40927 лева, в стопанствата отглеждащи зеленчуци и гъби – 26026 лева, а в отглеждащите трайни насаждения – 58509 лева.

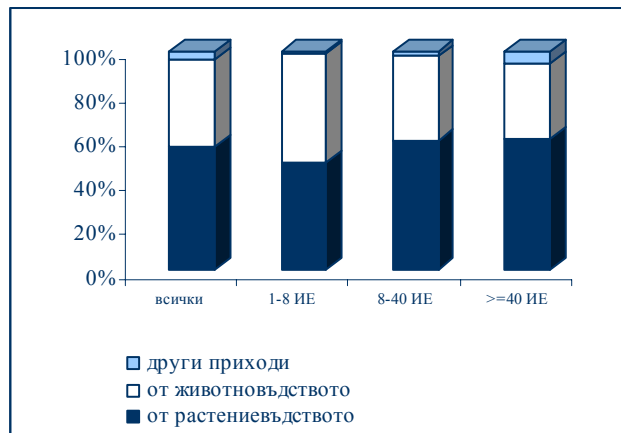
При животновъдните стопанства, които отглеждат свине и птици средната БП е 78667 лева, а при тези с тревопасни животни. - 18389 лева.

Специфичните разходи представляват 43% от общите разходи на стопанствата.

Специфичните разходи в растениевъдството представляват 15% от всички разходи на стопанствата, а специфичните разходи в животновъдството – 28%. Разходите за амортизации са 10%, за труд, земя и капитал – 23%. Другите общи разходи са 24%.

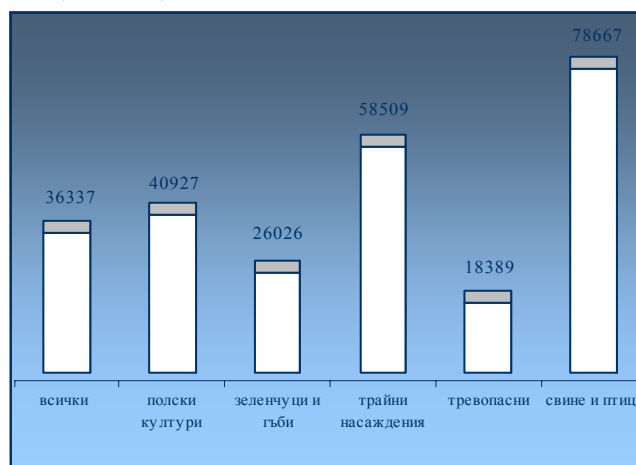
С нарастване на икономическия размер на стопанствата се наблюдава тенденция на намаляване дела на специфичните разходи в животновъдството.

Графика 6 Структура на БП по икономически размер на стопанствата

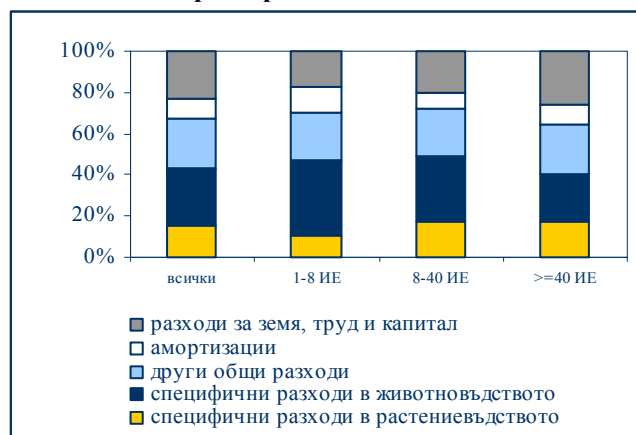
Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ'2006

Графика 7 Средна БП на стопанство по специализация на стопанствата

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ'2006

Графика 8 Структура на разходите по икономически размер на стопанствата

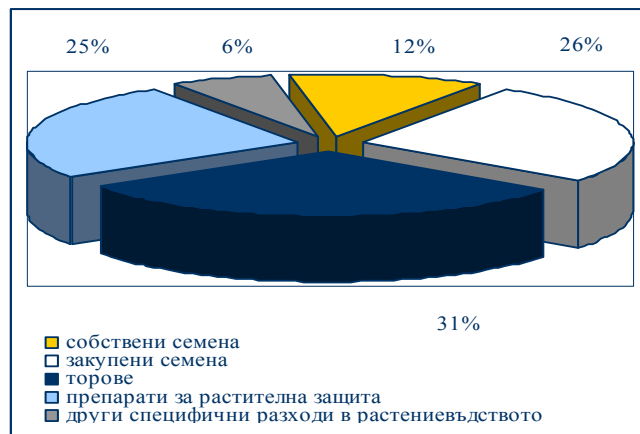

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ'2006

СПЕЦИФИЧНИ РАЗХОДИ В СТОПАНСТВАТА

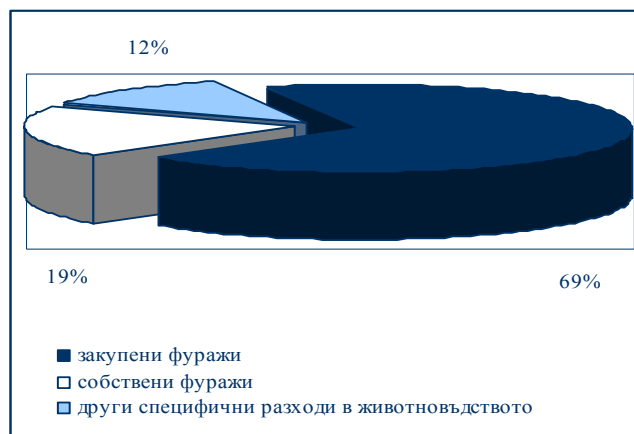
56% от средните специфични разходи в растениевъдството са направени за торове и препарати за растителна защита, 26% са за закупуване на семена, 12% за собствени семена и 6% са другите специфични разходи. 88% от разходите в животновъдството са направени за фуражи, останалите 12% са други специфични разходи.

Графика 9 Структура на специфичните разходи в растениевъдните стопанства

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ’2006

Графика 10 Структура на специфичните разходи в животновъдните стопанства

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ’2006

ФОРМИРАНЕ НА НЕТНИЯ ДОХОД БЕЗ СУБСИДИИ

15% е дялът на нетния доход без субсидии в брутната продукция на земеделските стопанства включени в СЗСИ.

Най-висок дял на нетния доход в брутната продукция има в стопанствата с икономически размер от 1 до 8 ИЕ (достига 24%).

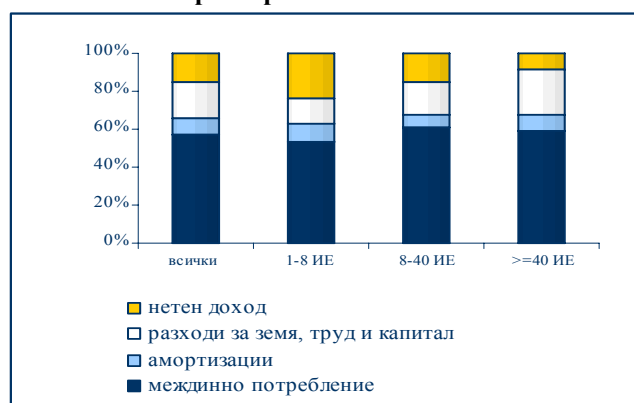
Според специализацията на стопанствата дялът на нетният доход е най-висок в стопанствата, специализирани в отглеждането на зеленчуци и гъби, а най-нисък – в стопанствата отглеждащи свине и птици.

Междинното потребление има най-висок дял в животновъдните стопанства (над 60%). Близо два пъти по-нисък е този дял в стопанствата, отглеждащи трайни насаждения.

Дялът на разходите за земя, труд и капитал е най-висок при стопанствата специализирани в отглеждането на трайни насаждения.

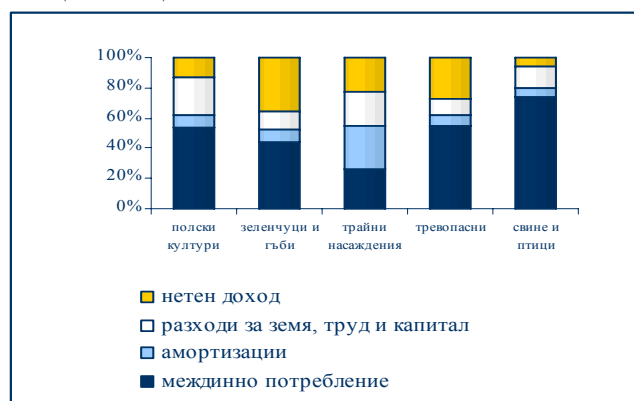
Дялът на разходите за амортизация също е най-висок при стопанствата, отглеждащи трайни насаждения, докато при другите стопанства е по-нисък близо два пъти.

Графика 11 Формиране на НД без субсидии по икономически размер на стопанствата

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ’2006

Графика 12 Формиране на НД без субсидии по специализация на стопанствата

Източник: МЗХ, дирекция “Агростатистика”, СЗСИ’2006

Таблица 2 СЗСИ'2006 Средни резултати на стопанствата наблюдавани в СЗСИ по икономически размер

Наименование	м. ед.	Всички стопанства	икономически размер в икономически единици (ИЕ)		
			1-8 ИЕ	8-40 ИЕ	>=40 ИЕ
Стопанства в съвкупността	брой	117939	107694	7111	3134
Стопанства в извадката	брой	1034	633	250	151
Използвана земеделска площ	дка	237,4	39,7	609,2	6188,3
<i>от която наета</i>	<i>дка</i>	<i>208,4</i>	<i>21,3</i>	<i>530,5</i>	<i>5905,0</i>
Площи заети с:					
зърнени култури	дка	135,7	13,6	330,7	3887,9
маслодайни култури	дка	57,2	3,3	132,2	1738,3
трайни насаждения	дка	10,9	3,4	30,7	223,4
зеленчуци	дка	2,7	1,8	7,6	22,5
Животни					
говеда и биволи	брой глави	5,5	3,9	19,4	29,2
овце	брой глави	12,0	9,8	36,7	29,1
Работна ръка					
еквивалент на пълна заетост	брой ГРЕ	2,0	1,4	3,2	20,3
<i>от която неплатена</i>	<i>брой ГРЕ</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,2</i>	<i>0,5</i>
Възраст на управителя	години	48	48	47	44
Икономически резултати					
+ Брутна продукция	лева	36337,3	14052,9	84185,1	693532,5
от растениевъдството	лева	20345,4	6894,7	49966,0	415344,9
от животновъдството	лева	14652,3	7026,6	32102,3	237102,7
други приходи	лева	1339,5	131,5	2116,8	41085,0
- Междинно потребление - общо	лева	21366,1	7612,5	53589,9	420865,9
специфични разходи в растениевъдството	лева	4760,1	1106,0	13120,9	111354,9
специфични разходи в животновъдството	лева	8996,8	4003,0	23461,9	147780,8
други общи разходи	лева	7609,2	2503,6	17007,2	161730,2
Баланс на текущи субсидии и данъци	лева	1009,1	262,3	4546,2	18647,4
данъци и такси	лева	67,4	24,8	86,6	1487,4
субсидии	лева	1076,5	287,1	4632,8	20134,8
= Брутен доход	лева	15980,3	6702,6	35141,3	291314,0
- Амортизации	лева	3125,9	1355,1	5662,7	58218,4
= Нетна добавена стойност	лева	12854,4	5347,5	29478,6	233095,6
- Разходи за земя, труд и капитал	лева	7179,9	1906,0	15188,6	170234,0
разходи за заплати и осигуровки	лева	4840,3	1627,9	10470,2	102456,1
наем за земя	лева	1958,3	224,4	3858,0	57227,7
лихви	лева	381,3	53,7	860,4	10550,3
+ Субсидии за инвестиции	лева	83,0	0,1	0,0	3120,8
= Нетен доход	лева	5757,5	3441,6	14290,0	65982,3
Елементи от баланса (в края на периода)					
Дълготрайни материални активи - общо	лева	56087,0	22033,8	89877,6	1149589,7
земеделска земя и трайни насаждения	лева	10916,6	8108,7	25109,3	75202,4
сгради	лева	10474,5	5897,0	23721,8	137711,8
машини	лева	12251,6	4902,6	24011,8	238101,5
животни в основните стада	лева	22444,3	3125,4	17034,7	698574,1
Краткотрайни активи - общо	лева	23699,9	8355,0	39629,6	514853,6
животни	лева	2876,3	1618,7	6712,5	37386,7
други	лева	20823,6	6736,3	32917,1	477467,0
Заеми и задължения - общо	лева	7121,8	890,8	15941,2	201227,1
дългосрочни	лева	3675,3	716,2	9782,5	91501,3
краткосрочни	лева	3446,5	174,6	6158,7	109725,8
Показатели					
Нетна добавена стойност на ГРЕ	лева/ГРЕ	6279,06	3723,01	9110,33	11459,27
Брутна продукция на дка	лева/дка	153,05	354,10	138,18	112,07
Разходи на дка	лева/дка	133,40	273,99	122,19	104,93
Субсидии на дка	лева/дка	4,88	7,24	7,60	3,76

Източник: МЗХ, дирекция "Агростатистика", Система за земеделска счетоводна информация'2006

Таблица 3 СЗСИ'2006 Средни резултати на растениевъдните стопанства по специализация

Наименование	м. ед.	Всички стопанства	специализирани в:		
			полски култури	зеленчуци и гъби	трайни насаждения
Стопанства в съвкупността	брой	57608	46075	7584	3949
Стопанства в извадката	брой	603	287	132	184
Използвана земеделска площ	дка	415,1	504,7	9,5	149,1
<i>от която наета</i>	<i>дка</i>	<i>381,6</i>	<i>467,4</i>	<i>3,0</i>	<i>107,1</i>
Площи заети с:					
зърнени култури	дка	254,4	316,2	1,1	20,0
пшеница	дка	166,0	206,5	0,6	11,6
ечемик	дка	35,0	43,2	0,3	4,9
маслодайни култури	дка	110,9	138,4	0,3	2,7
слънчоглед	дка	106,9	133,4	0,2	2,7
зеленчуци	дка	5,1	4,8	8,9	0,2
трайни насаждения	дка	21,3	15,0	0,7	133,2
Работна ръка					
еквивалент на пълна заетост	брой ГРЕ	2,2	2,2	2,1	2,8
<i>от която неплатена</i>	<i>брой ГРЕ</i>	<i>0,9</i>	<i>0,9</i>	<i>1,3</i>	<i>0,7</i>
Възраст на управителя	години	48	48	47	49
Икономически резултати					
+ Брутна продукция	лева	40170,1	40926,9	26026,1	58509,3
от растениевъдство	лева	36713,8	37565,0	22478,2	54128,8
зърнени култури	лева	13717,1	17063,6	93,1	860,4
маслодайни култури	лева	5063,9	6314,2	38,6	135,3
трайни насаждения	лева	6444,4	3864,6	286,6	48351,6
други приходи (вкл.от животновъдството)	лева	3456,3	3361,9	3547,9	4380,5
- Междинно потребление - общо	лева	20693,5	22603,3	11712,5	15672,6
специфични разходи в растениевъдството	лева	8675,8	9357,9	5789,0	6267,2
собствени семена	лева	1010,7	1103,5	970,9	5,9
закупени семена	лева	2288,2	2501,9	1840,7	655,4
торове	лева	2661,9	3106,8	654,8	1327,8
препарати за растителна защита	лева	2175,0	2305,2	632,7	3618,4
други специфични разходи в растениевъдството	лева	540,1	340,5	1689,9	659,7
други (вкл.специфични разходи в животновъдството)	лева	1959,8	2415,6	164,4	93,1
+ Баланс на текущи субсидии и данъци	лева	1147,0	1375,0	62,3	571,5
данъци и такси	лева	76,2	87,3	27,8	40,9
субсидии	лева	1223,3	1462,3	90,1	612,4
= Брутен доход	лева	20623,6	19698,6	14375,9	43408,2
- Амортизация	лева	4218,0	3512,6	2119,8	16473,4
= Нетна добавена стойност	лева	16405,6	16186,0	12256,2	26934,8
- Разходи за земя, труд и капитал	лева	10089,7	10878,8	3301,7	13924,9
разходи за заплати и осигуровки	лева	6401,7	6601,6	2728,4	11124,7
наем за земя	лева	3212,9	3840,1	131,1	1818,2
лихви	лева	475,1	437,1	442,1	982,0
+ Субсидии за инвестиции	лева	66,3	18,3	391,5	1,5
= Нетен доход	лева	6382,1	5325,5	9346,0	13011,4
Елементи от баланса (в края на периода)					
Дълготрайни материални активи	лева	81719,4	82915,6	34526,4	158395,7
земеделска земя и трайни насаждения	лева	16671,7	12369,7	6755,5	85909,3
сгради	лева	10176,8	7714,1	17250,0	25326,2
машини	лева	17305,4	15892,2	10383,4	47087,2
Краткотрайни активи (общо)	лева	31510,9	24601,8	9448,0	154495,3
Заеми и задължения - общо	лева	11220,6	9050,2	7558,1	43578,1
дългосрочни	лева	5476,9	4264,8	5489,6	19594,9
краткосрочни	лева	5743,7	4785,4	2068,5	23983,2
Показатели					
Нетна добавена стойност на ГРЕ	лева/ГРЕ	7466,49	7482,06	5826,24	9714,11
Брутна продукция на дка	лева/дка	96,76	81,09	2737,48	392,53
Разходи на дка	лева/дка	84,31	73,30	1802,18	309,08
Субсидии на дка	лева/дка	3,11	2,93	50,65	4,12

Източник: МЗХ, дирекция "Агростатистика", Система за земеделска счетоводна информация'2006

Таблица 4 СЗСИ'2006 Средни резултати на животновъдните стопанства по специализация

Наименование	м. ед.	Всички стопанства	специализирани в:	
			тревопасни	свине и птици
Стопанства в съвкупността	брой	60331	46048	14283
Стопанства в извадката	брой	431	282	149
Използвана земеделска площ	дка	67,7	79,9	28,5
Брой животни:				
Говеда и биволи	брой глави	9,0	11,5	0,9
млечни крави и биволици	брой глави	4,2	5,4	0,5
Овце	брой глави	19,8	25,0	2,7
овце-майки	брой глави	15,1	19,2	1,8
Свине	брой глави	5,8	0,3	23,6
Птици	брой глави	237,4	6,5	981,9
Работна ръка				
еквивалент на пълна заетост	брой ГРЕ	1,9	1,9	2,1
<i>от която неплатена</i>	брой ГРЕ	1,3	1,4	1,0
Възраст на управителя	години	47	47	48
Икономически резултати				
+ Брутна продукция	лева	32680,8	18389,3	78667,0
от животновъдство	лева	26794,9	14471,0	66449,9
от краве мляко	лева	6469,3	8227,9	810,4
от овче мляко	лева	838,6	1080,1	61,7
други приходи (вкл.от растениевъдство)	лева	5885,9	3918,3	12217,1
- Междинно потребление - общо	лева	22007,7	10380,0	59422,3
специфични разходи в животновъдството	лева	15710,0	6870,6	44152,7
фуражи	лева	13806,0	6351,6	37792,3
<i>от които закупени</i>	лева	10843,1	4458,4	31387,3
други специфични разходи в животновъдството	лева	1904,0	519,0	6360,4
други (вкл.специфични разходи в растениевъдството)	лева	1024,5	718,2	2010,1
+ Баланс на текущи субсидии и данъци	лева	877,6	521,0	2024,9
данъци и такси	лева	59,0	9,2	219,1
субсидии	лева	936,6	530,2	2244,0
= Брутен доход	лева	11550,7	8530,3	21269,5
- Амортизация	лева	2084,0	1221,2	4860,0
= Нетна добавена стойност	лева	9466,7	7309,1	16409,5
- Разходи за земя, труд и капитал	лева	4403,9	2153,3	11645,8
разходи за заплати и осигуровки	лева	3350,8	1674,2	8745,8
наем за земя	лева	761,4	375,9	2001,7
лихви	лева	291,7	103,2	898,3
+ Субсидии за инвестиции	лева	98,9	0,0	417,2
= Нетен доход	лева	5161,7	5155,8	5180,8
Елементи от баланса (в края на периода)				
Дълготрайни материални активи	лева	31611,5	29323,6	38987,5
земеделска земя и трайни насаждения	лева	5421,3	5558,6	4978,6
сгради	лева	10758,8	9142,9	15968,3
машини	лева	7425,9	4792,6	15915,5
основни стада	лева	8005,5	9829,5	2125,1
Краткотрайни активи (общо)	лева	16241,4	12136,6	29475,2
животни	лева	4371,0	2923,8	9036,8
други	лева	11870,4	9212,8	20438,4
Заеми и задължения - общо	лева	3207,9	974,5	10408,6
дългосрочни	лева	1954,9	781,1	5739,2
краткосрочни	лева	1253,1	193,4	4669,4
Показатели				
Нетна добавена стойност на ГРЕ	лева/ГРЕ	4972,22	3938,22	7970,98
Брутна продукция на дка	лева/дка	482,68	230,22	2762,38
Разходи на дка	лева/дка	420,86	172,20	2666,20
Субсидии на дка	лева/дка	15,29	6,64	93,45

Източник: МЗХ, дирекция "Агростатистика", Система за земеделска счетоводна информация'2006

Таблица 5 Сравнение на резултатите от СЗСИ 2004 - 2006 година

Наименование	м. ед.	2004	2005	2006
Стопанства в съвкупността	брой	133981	118088	117939
Стопанства в извадката	брой	878	946	1034
Използвана земеделска площ	дка	214,1	249,74	237,4
<i>от която наета</i>	<i>дка</i>	129,5	224,00	208,4
Площи заети с:				
зърнени култури	дка	130,7	151,97	135,7
маслодайни култури	дка	45,2	51,56	57,2
трайни насаждения	дка	5,5	7,86	10,9
зеленчуци	дка	2,3	2,16	2,7
Животни				
говеда и биволи	брой глави	4,7	4,54	5,5
овце	брой глави	7,7	10,80	12,0
Работна ръка				
еквивалент на пълна заетост	брой ГРЕ	2,1	2,25	2,0
<i>от която неплатена</i>	брой ГРЕ	1,1	1,02	1,1
Възраст на управителя	години	57	47	48
Икономически резултати				
+ Брутна продукция	лева	28347,8	32379,03	36337,3
от растениевъдството	лева	16214,3	19546,02	20345,4
от животновъдството	лева	10217,6	9816,73	14652,3
други приходи	лева	1916	3012,21	1339,5
- Междинно потребление - общо	лева	15550,6	17469,05	21366,1
специфични разходи в растениевъдството	лева	4163,8	4976,84	4760,1
специфични разходи в животновъдството	лева	5964	4563,34	8996,8
други общи разходи	лева	5422,8	7928,87	7609,2
Баланс на текущи субсидии и данъци	лева	455	482,34	1009,1
данъци и такси	лева	:	211,98	67,4
субсидии	лева	:	694,32	1076,5
= Брутен доход	лева	13252,2	15392,32	15980,3
- Амортизации	лева	2375,2	2937,28	3125,9
= Нетна добавена стойност	лева	10877	12455,04	12854,4
- Разходи за земя, труд и капитал	лева	5203,6	6924,12	7179,9
разходи за заплати и осигуровки	лева	3335,7	4363,24	4840,3
наем за земя	лева	1563,8	1929,15	1958,3
лихви	лева	304,2	631,72	381,3
+ Субсидии за инвестиции	лева	147	113,83	83,0
= Нетен доход	лева	5820,4	5644,76	5757,5
Елементи от баланса (в края на периода)				
Дълготрайни материални активи - общо	лева	27609,3	37987,10	56087,0
земеделска земя и трайни насаждения	лева	7649,6	8400,79	10916,6
сгради	лева	7941,6	11718,49	10474,5
машини	лева	8761,4	13151,85	12251,6
животни в основните стада	лева	3256,8	4365,34	22444,3
Краткотрайни активи - общо	лева	26318,8	18851,55	23699,9
животни	левал	3196,4	2732,29	2876,3
други	лева	23122,5	16119,26	20823,6
Заеми и задължения - общо	левал	15351,7	8956,45	7121,8
дългосрочни	лева	1728,3	4702,46	3675,3
краткосрочни	лева	13623,4	4253,99	3446,5
Показатели				
Нетна добавена стойност на ГРЕ	лева/ГРЕ	5273,5	5540,24	6279,06
Брутна продукция на дка	лева/дка	132,4	129,65	153,05
Разходи на дка	лева/дка	108,1	109,43	133,40
Субсидии на дка	лева/дка	:	3,24	4,88

Източник: МЗХ, дирекция "Агростатистика", Система за земеделска счетоводна информация 2004-2006

ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СЗСИ В ЕС И БЪЛГАРИЯ

Около 80 хил. земеделски стопанства от страните членки на ЕС участват в СЗСИ

Системата за земеделска счетоводна информация е създадена в ЕС през 1965 година с регламент 79/65/СЕЕ и има за основна цел ежегодно събиране и обобщаване на информацията за доходите на земеделските стопанства.

СЗСИ е важен инструмент за мониторинг на Общата селскостопанска политика на ЕС. Тя предоставя данни, необходими за вземане на политически решения и анализа на ефектите от тях, както и разработването на симулативни модели за оценка на резултатите от евентуални решения.

Извадката на СЗСИ в ЕС включва около 80 хил. стопанства. Те са представителни за съвкупността от около 5 млн. стопанства в страните членки, които покриват 90% от общата ИЗП и от земеделската продукция на общността. България участва в извадката с 2 хил. земеделски стопанства.

Всяка страна определя орган за връзка с ЕК

Дирекция “Агростатистика” при МЗХ е определена за орган за връзка с Европейската комисия и отговаря за изграждането и функционирането на СЗСИ в България. Дирекцията определя начина за събиране на информацията, контролира и обработва индивидуалните данни и публикува окончателните резултати, в съответствие с изискванията на ЕК и националните нужди.

Индивидуалните данни на стопанствата са конфиденциални

Индивидуалните данни на земеделските стопанства, включени в СЗСИ са защитени със Закона за статистиката. Те не могат да бъдат разгласявани или използвани за данъчни и други цели.

Допълнителна информация за СЗСИ (FADN – Farm Accountancy Data Network) може да се получи на следния адрес на страницата на Европейската комисия: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/index_en.frm

ПОЛЕ НА НАБЛЮДЕНИЕ НА СЗСИ

Професионални стопанства с размер над 1 ИЕ формират полето на наблюдение на СЗСИ

Съгласно методологията на ЕС в полето на наблюдение на СЗСИ попадат земеделските стопанства, които са с пазарна насоченост. По този начин полето на наблюдение на СЗСИ е подсъвкупност на единиците, анкетирани при преброяване на земеделските стопанства.

Резултатите от проведеното през 2003 г. преброяване на земеделските стопанства в България показват, че земеделските стопанства в страната са около 655 хиляди, със среден размер на ИЗП около 44 дка.

През 2005 година, по данни от проведеното наблюдение за структурата на земеделските стопанства, техният брой намалява с близо 20% и се увеличава размера на средната използвана земеделска площ – 52 дка.

След анализ на резултатите за типологията и общата стандартна разлика (СР) на земеделските стопанства в страната е взето решение, че в полето на наблюдение на СЗСИ ще се включват всички стопанства с икономически размер над 1 ИЕ. Това представлява около ¼ от стопанствата, които формират 80% от общата СР на страната.

ИЗВАДКА НА СЗСИ

2000 земеделски стопанства се включват постепенно в представителната извадка на системата

Представителната извадка на СЗСИ включва 2000 земеделски стопанства, подбрани на база тяхната специализация и икономически размер. Нейното изпълнение започна през 2002 година с участието на 91 стопанства. През следващите години техният брой постепенно се увеличава, като през 2006 година достига 1034 стопанства.

1034 стопанства участват в СЗСИ през 2006

След присъединяването на България към ЕС, в периода 2007-2009 година, СЗСИ ще предоставя представителна информация за доходите от земеделска дейност на национално ниво, а след 2009 година ще бъдат публикувани и регионални данни.

Участието на земеделските стопанства в системата е на доброволен принцип. Те се набират до запълване на броя, фиксиран в извадката, на определеното географско ниво, специализация и икономически размер.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Използвана земеделска площ (ИЗП)

Площта, използвана от стопанството, независимо чия собственост е. В ИЗП се включват обработваемата земя, трайните насаждения, семейните градини и постоянно затревените площи (ливади и пасища), които се използват само от изследваното стопанство.

Типология на стопанствата

Типологията на стопанствата позволява да се определят специализацията и размерът им, като се използва единен метод за класифициране на стопанствата в зависимост от дела на отглежданите от тях култури и животни, изчислен в стандартни разлики.

Типът на стопанството има 4 нива на детайлизация – общ, основен, специфичен и подразделение на специфичния. Стопанствата се групират в девет общи типа: полски култури, зеленчуци, трайни насаждения, преживни животни, непрехивни животни, смесени растениевъдни, смесени животновъдни, смесени растениевъдно-животновъдни и неклассифицирани стопанства.

Специализация на стопанствата

Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложена в Решение 85/377, приложение II на ЕС, в зависимост от дела на частичните стандартни разлики по култури и категории животни. Стопанството е специализирано в дадено производство, когато 2/3 от общата му стандартна разлика се получава от това производство.

Икономически размер

Икономическият размер на стопанството се измерва в икономически единици и позволява сравнение на стопанства с различни специализации, при които физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация. Икономическият размер на едно стопанство се определя като общата стандартна разлика на стопанството се раздели на 1200 евро. Полученият коефициент се нарича икономическа единица (ИЕ). Една икономическа единица е равна на 1200 евро.

Стандартни разлики (СР)

СР са коефициенти, които се изчисляват за различните култури и категории животни. Те се получават като от стойността на продукцията от 1 декар/1 животно се извадят част от преките разходи (за семена, торове, препарати, фуражи, медикаменти и др.).

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Годишна работна единица (ГРЕ)	1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник на пълно работно време в рамките на една година. В България е прието, че 1 ГРЕ е равна на 1856 отработени часа в годината или 232 човекодни.
Брутна продукция	Продукция от растениевъдство + продукция от животновъдство + приходи от други дейности.
Продукция от растениевъдството	Приходи от продажба на продукция + вложени продукти в дейността на стопанството + собствена консумация и плащания в натура + запаси на продукция в края - запаси на продукция в началото.
Продукция от животновъдството	Приходи от продажба на животни и животинска продукция + вложени продукти в дейността на стопанството + собствена консумация и плащания в натура + запаси на продукция в края – запаси на продукция в началото + стойност на животните в края – стойност на животните в началото – стойност на закупените животни.
Приходи от други дейности	Приходи от извършени услуги + приходи от отдаване на машини под наем + лихви по банкови сметки на стопанството + приходи от агротуризм + приходи от отглеждане на животни по договор + приходи от продажба на дълготрайни материални активи, стоки и материали + приходи от неселскостопански площи + други приходи.
Междинно потребление	Специфични разходи за растениевъдство + специфични разходи за животновъдство + разходи за работна ръка и механизация – разходите за заплати и осигуровки + режийни разходи (електроенергия, горива, вода и др.) + други общи разходи за дейността.
Специфични разходи за растениевъдство	Разходи за семена (собствени и закупени) + разходи за торове + разходи за препарати за растителна защита + други специфични разходи.
Специфични разходи за животновъдство	Разходи за фуражи (собствени и закупени) + други специфични разходи.
Разходи за механизация	Разходи за външни услуги + разходи за поддръжка на машини (вкл. резервни части и услуги) + разходи за горивно-смазочни материали.
Други общи разходи	Разходи за поддръжка на сградите (вкл. резервни части и услуги) + разходи за електричество + разходи за горива + разходи за вода + разходи за застраховки + други разходи.
Разходи за земя, труд и капитал	Разходи за заплати и осигуровки + разходи за наем за земя + разходи за лихви.
Брутна добавена стойност	Брутна продукция – междинно потребление – разходи за данъци и такси + приходи от субсидии за текуща дейност.
Нетна добавена стойност	Брутна добавена стойност – разходи за амортизации.
Нетен доход	Нетна добавена стойност – разходи за земя, труд и капитал + приходи от субсидии за инвестиции.
Оборотен капитал	Стойност на запасите от материали и продукция + наличност в каса и банка + вземания от клиенти.

ИКОНОМИЧЕСКИ ИНДИКАТОРИ, СЪГЛАСНО МЕТОДОЛОГИЯТА НА ЕС ЗА СЗСИ

Производство от растениевъдство	Производство от животновъдство	Други приходи	Премии и субсидии		
Брутна продукция					
Междинно потребление	Брутна добавена стойност				
Специфични разходи				Други разходи	
		Амортизации	Нетна добавена стойност		
		Заплати			Наеми

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ И ЗНАЦИ

СЗСИ	Система за земеделска счетоводна информация	ГРЕ	Годишна работна единица
МЗХ	Министерство на земеделието и храните	ИЕ	Икономически единици
ЕС	Европейски съюз	дка	декари
ЕК	Европейска комисия	лв.	лева
НД	Нетен доход	бр.	брой
БП	Брутна продукция	СР	Стандартни разлики
ИЗП	Използвана земеделска площ	:	Данните не подлежат на разпространение

Публикацията е приключена редакционно на септември 2009 година

Отговорник на публикацията: Севгинар Мустафа

Редакция: МЗХ, дирекция "Агростатистика"

МЗХ, дирекция "Агростатистика"

Тел. 985 11 142, факс 980 82 94,

E-mail: agrostat@mzh.government.bg

Интернет страница на МЗХ:

<http://www.mzh.government.bg>